

Vraag nr. 68
van 9 januari 2004
van de heer ERIC VAN ROMPUY

Hernieuwbare energie – Evaluatie stedenbouwkundige procedures

De Vlaamse regering heeft in het kader van het groenestroomcertificatensysteem de energieleveranciers ambitieuze doelstellingen opgelegd. Vanaf 1 januari 2002 is elke elektriciteitsleverancier verplicht een stijgend percentage van zijn elektriciteitsleveringen te betrekken uit hernieuwbare energiebronnen. Tegen 2010 loopt dit percentage op tot 6 %.

Een leverancier kan bewijzen dat hij zijn verplichtingen nakomt door het voorleggen van voldoende groenestroomcertificaten bij de Vlaamse Reguleringinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG). Deze certificaten worden toegekend aan producenten van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen per 1.000 kilowattuur. Die producenten kunnen hun groenestroomcertificaten dan verkopen aan leveranciers. Indien de leverancier niet voldoende certificaten kan voorleggen, dan wordt hem een administratieve geldboete opgelegd.

Omdat de productie van groene stroom achterblijft op de vooropgestelde beleidsdoelstelling, heeft de VREG op basis van de ingeleverde certificaten op 31 maart 2003 aanzienlijke administratieve geldboetes gevestigd ten aanzien van de energieleveranciers.

Een aantal leveranciers verwijt de Vlaamse overheid terzake onbehoorlijk bestuur omdat zij de noodzakelijke bouwvergunningen voor nieuwe elektriciteitsproductie-installaties op basis van hernieuwbare energiebronnen niet zou verlenen, of nog, omdat verleende vergunningen op korte termijn worden vernietigd of geschorst door de rechtbanken. De opgelegde beleidsdoelstellingen inzake groene stroom zouden dus onhaalbaar gemaakt worden door de vergunningenproblematiek.

De Europese richtlijn van 27 september 2001 betreffende de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt, legt aan de lidstaten op het bestaande wet- en regelgevingskader voor vergunningsprocedures die van toepassing zijn op installaties voor elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen te evalueren, teneinde de belemmeringen voor de verhoging van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen in de

regelgeving te verkleinen en de procedures op het betrokken bestuursniveau te stroomlijnen en te bespoedigen.

1. Werd deze door een Europese richtlijn opgelegde evaluatie uitgevoerd voor de bouwvergunningsprocedure ?
2. Zo ja, hoe luidde het algemeen evaluatiebesluit en welke belemmeringen werden in de regelgeving en de te volgen procedurestappen dan vastgesteld ?
3. Welke maatregelen werden genomen om de vastgestelde belemmeringen te verkleinen en de vergunningsprocedure te stroomlijnen en te bespoedigen ?

Antwoord

In de bewuste vraag stelt de Vlaamse volksvertegenwoordiger een aantal concrete vragen omtrent de implementatie van de richtlijn 2001/77/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 betreffende de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt.

Die richtlijn legt de lidstaten op een belangrijker deel van de elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen te halen. Dat doel volgt overigens uit het pakket van maatregelen die moeten worden getroffen om aan het Protocol van Kyoto bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering te voldoen, met name het beperken van de zogenaamde broeikasgasemissies.

Om het marktaandeel van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op middellange termijn te doen groeien, zijn alle lidstaten, dus ook België, er volgens de richtlijn toe gehouden nationale indicatieve streefcijfers, uitgedrukt in een percentage van het gebruik, vast te stellen voor het gebruik van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen. De Europese Commissie beoordeelt in hoeverre de lidstaten vorderingen gemaakt hebben voor het bereiken van de nationale indicatieve streefcijfers en in hoeverre de nationale indicatieve streefcijfers stroken met het algemene indicatieve streefcijfer van 12 % van het bruto binnenlandse energieverbruik in 2010.

Onder "hernieuwbare energiebronnen" worden hernieuwbare niet-fossiele energiebronnen verstaan, namelijk wind, zonne-energie, aardwarmte,

golfenergie, getijdenenergie, waterkracht, biomassa, stortgas, rioolwaterzuiveringsgas en biogas.

De richtlijn bepaalt verder dat de lidstaten of de door hen aangewezen bevoegde instanties het bestaande wet- en regelgevingskader voor verguningsprocedures of steunregelingen die van toepassing zijn op installaties voor elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen beoordelen, ten einde :

- de belemmeringen voor de verhoging van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen in de regelgeving en anderszins te verkleinen ;
- de procedures op het betrokken bestuursniveau te stroomlijnen en te bespoedigen, en
- ervoor te zorgen dat de regels objectief, transparant en niet-discriminerend zijn en terdege rekening houden met het eigen karakter van de verschillende technieken voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen.

De lidstaten publiceren een verslag (de richtlijn bepaalt uiterlijk op 27 oktober 2003) over de hierboven genoemde beoordeling en vermelden daarin in voorkomend geval de getroffen maatregelen. Dat verslag moet, voorzover dat in het nationale wet- en regelgevingskader relevant is, een overzicht bevatten van de stand van zaken, in het bijzonder van :

- de coördinatie tussen de verschillende administratieve instanties op het gebied van termijnen, ontvangst en behandeling van de aanvragen van vergunningen ;
- de opstelling van eventuele richtlijnen voor de hierboven bedoelde activiteiten en de haalbaarheid van een versnelde planningsprocedure voor producenten van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen, en
- de aanwijzing van instanties die optreden als bemiddelaar bij geschillen tussen de instanties die met de afgifte van vergunningen zijn belast en de aanvragers daarvan.

Vanuit de Europese richtlijn heeft de federale staat doelstellingen opgelegd gekregen die hij heeft doorvertaald naar de gewesten. Het moge echter vooreerst al duidelijk zijn dat de bewuste materie vooral behoort tot de bevoegdheid van mijn federale en Vlaamse collega's bevoegd voor het energiebeleid.

Toch wil ik vanuit mijn bevoegdheid Ruimtelijke Ordening kort ingaan op de concrete vragen, echter niet zonder eerst te verwijzen naar de reeds talrijke antwoorden die ik heb verstrekt omtrent de aanpak van de inplanting van windturbines in Vlaanderen. Het is immers gebleken dat vooral windturbines – op zee en op land – de grootste bijdrage zullen leveren aan de realisatie van de bewuste energiedoelstellingen. Ik verwijs dus alleszins al naar de antwoorden op de volgende schriftelijke parlementaire vragen :

- nr. 121 van 3 mei 2002 van de heer Jan Verfaillie over windmolenprojecten in West-Vlaanderen (*Bulletin van Vragen en Antwoorden nr. 17 van 20 september 2002, blz. 2040 – red.*) ;
- nr. 129 van 24 mei 2002 van de heer Julien De-meulenaere over windturbines op land (*BVA nr. 1 van 4 oktober 2002, blz. 214 – red.*) ;
- nr. 24 van 24 oktober 2002 van de heer Eloi Glorieux over windenergieprojecten (*BVA nr. 5 van 2 december 2002, blz. 1056 – red.*) ;
- nr. 30 van 31 oktober 2002 van de heer Carl Decaluwe over windturbines en het ongevalrisico (*BVA nr. 5 van 2 december 2002, blz. 1062 – red.*) ;
- nr. 129 van 13 juni 2003 van de heer Johan Malcorps omtrent stedenbouwkundige vergunningen voor windturbines (*BVA nr. 1 van 3 oktober 2003, blz. 55 – red.*).

Betreffende de concrete vragen

1. De in de Europese richtlijn opgelegde evaluatie behoefde ten aanzien van de procedure voor het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning geen aanpassing van de regelgeving. De bestaande procedures hebben hun deugdelijkheid bewezen en verhinderen geenszins dat projecten voor de opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen daadwerkelijk worden gerealiseerd. De zestigtal op Vlaams grondgebied opgerichte windturbines mogen dat bewijzen, evenals het handvol waterkrachtcentrales op kanalen, biogasinstallaties, enzovoort. Zonne-energiecollectoren vinden we steeds meer terug, ook op openbare gebouwen.

De installaties voor het leveren van elektriciteit aan het openbare net behelzen veelal aanvragen van publiekrechtelijke rechtspersonen en/of in het kader van het algemeen belang. Die vallen onder de procedure bepaald in artikel 127 van

het decreet, wat inhoudt dat de beslissing genomen wordt door de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar. In elke ROHM-afdeling zijn twee gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaren aangesteld, evenals één in de centrale beleidsafdeling (met vervangregeling). Dat maakt dat de bewuste dossiers in de regel voldoende vlot kunnen worden behandeld en beslist.

Ten aanzien van de beoordeling van in het bijzonder de windturbineaanvragen kan de beoordelaar van een aanvraag steun vinden in de omzendbrief EME/2000.01 van 17 juli 2000 "Afwegingskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines" en het zogenaamde Windplan Vlaanderen, en kunnen de dossiers ter advies worden voorgelegd aan de Interdepartementale Windwerkgroep.

De omzendbrief EME/2000.01, tot stand gekomen op initiatief van ex-collega's Steve Stevaert, Vera Dua en Johan Sauwens en van mijzelf, wil ten aanzien van de windturbineproblematiek een gecoördineerde aanpak bieden op basis van elementen van ruimtelijke afweging en randvoorwaarden, vertrekkende van de ruimtelijke ontwikkelingsperspectieven uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en rekening houdende onder andere met de invalshoeken natuur, landbouw, woon- en leefmilieu, geluid, landschap, veiligheid, recreatie, energierendabiliteit en beste beschikbare technologie, en radar en andere golvenverstoring. Het sedert eind 2000 bestaande Windplan Vlaanderen is een beleidsondersteunende studie, uitgevoerd door de VUB (*Vrije Universiteit Brussel – red.*) en de Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen (ODE). Laatstgenoemde organisatie coördineert en rapporteert overigens, samen met de administratie Natuurlijke Rijkdommen en Energie (ANRE), over de realisatiegraad van de door de Vlaamse regering vooropgezette doelstelling. Onder voorzitterschap van ANRE adviseert de zogenaamde Windwerkgroep de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar over de door hem voor advies voorgelegde aanvraag, vanuit haar multifunctionele samenstelling. Ook de centrale gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar (of zijn vervanger) heeft zitting in de Windwerkgroep. Met die maatregelen zijn alleszins voldoende acties ondernomen om – alvast wat windturbines betreft – de aanvragenstroom in goede banen te leiden en de doelstellingen zo goed als mogelijk te helpen realiseren.

2. Een officiële evaluatie naar Europa toe – die dan uiteraard moet gebeuren door de federale lidstaat zelf – is mij (nog) niet bekend, maar wat Vlaanderen en de windturbineproblematiek betreft, is het correct dat de verwezenlijking van windenergieprojecten niet verloopt zoals meningen bij de totstandkoming van de omzendbrief EME/2000.01 eigenlijk had verhoopt. Het is tevens correct dat in veel gevallen projecten stuiten op bezwaren vanuit ruimtelijk ordeningsoogpunt. Windturbines hebben inderdaad op de ruimte een dermate grote impact dat geschikte locaties ervoor vinden niet evident is. Vandaar ook dat de omzendbrief als uitgangspunt stelt dat mogelijke locaties voor grootschalige projecten zoveel mogelijk planmatig moeten worden onderzocht, terwijl locaties voor één of enkele turbines vooral binnen industriegebieden, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen of bij grote, ruimtebepalende inrichtingen dienen te worden gezocht.

Liever dan her en der verspreide inplantingen zonder structuur toe te staan, wordt vanuit ruimtelijk ordeningsoogpunt vooral gepleit voor geconcentreerde, planmatig onderzochte inplantingen op locaties die ook vanuit het Windplan Vlaanderen als gunstig worden aangegeven.

Vandaar dat – los van de concrete vergunningsaanvragen – ook aandacht wordt geschonken aan de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) die locaties op goed doordachte plaatsen mogelijk moeten maken. Deze aanpak heeft in 2003 geresulteerd in de definitieve goedkeuring van drie RUP's van locaties in Hoogstraten, Kruibeke-Beveren en Gistel, samen goed voor een potentiële capaciteit van minimum 35,5 megawatt. In overleg met de minister bevoegd voor Energie zijn ook gewestelijke RUP's in het vooruitzicht gesteld voor locaties in Eeklo en in de omgeving van Roeselare.

Wat concrete projecten betreft, hechten we vooral belang aan locaties in grootschalige industriegebieden en de Vlaamse havengebieden in het bijzonder, langs grote infrastructuren en aansluitend bij stedelijke kernen. Dat moet alleszins de druk op de open ruimte verminderen en vermijden dat ruimtelijk onaanvaardbare projecten toch zouden worden voorgesteld.

Wat waterkrachtcentrales en andere technieken betreft, is het aandeel blijkbaar nog niet fenomenaal, maar het laat zich uitschijnen dat alvast voor waterkrachtcentrales de komende maan-

den naar geschikte locaties op de Vlaamse waterlopen zal worden gezocht.

3. Struikelstenen lijken er mij niet echt te zijn. De grootste belemmering lijkt mij wel te liggen in het feit dat de sector zelf nog te weinig rekening houdt met de evidente uitgangspunten van een goede ruimtelijke ordening, die in dit sterk bevolkte gewest echt niet soepel geïnterpreteerd kunnen worden. Probleempunt ten aanzien van windturbines is ook nog steeds het onbekende. De bevolking kent nog te weinig goede windturbineprojecten zodat bezwaren – en procedures – momenteel nog voortspruiten uit een vrees voor dat onbekende. Promotie met goede – eventueel buitenlandse – voorbeelden kan dit alvast verhelpen.

Ten aanzien van de vergunningsprocedure zelf lijken er mij geen aanpassingen nodig.

Besluitend kan dus worden gesteld dat alvast Vlaanderen reeds in aanmerkelijke mate heeft bijgedragen tot het realiseren van de bewuste doelstellingen.

Ik meen dus nog steeds dat de doelstellingen inzake hernieuwbare energie – mogelijk niet volledig volgens het eerste vooropgezette schema, maar alleszins voor een aanzienlijk deel – zullen worden gehaald, op voorwaarde dat alle partijen meewerken, en dus niet alle taken worden afgewenteld op het Vlaams niveau.

Vooraf in de maatschappelijke aanvaarding en betrokkenheid van de burger – en hier kan ik verwijzen naar het voorbeeld van de stad Eeklo, maar ook naar enkele andere gemeenten – ligt mijns inziens een grote taak weggelegd voor de lokale overheid. Die lokale overheid moet, vooral door gerichte en duidelijke informatie en communicatie van hogerhand – en daar wil ik ook aan meewerken – van het belang van een ieder inzet overtuigd worden.